

*mgr Maciej Masłowski*¹

Katedra Zdrowia Publicznego/Instytut Pielęgniarstwa i Nauk o Zdrowiu
Uniwersytet Rzeszowski

Informatyzacja jako wyznacznik zintegrowanego rozwoju państwa

WSTĘP

Celem niniejszej pracy jest wyjaśnienie, czym jest informatyzacja oraz pokazanie, jak bardzo jest ona istotna dla zintegrowanego rozwoju państwa. Dlatego też na początku ważne jest prawidłowe zdefiniowanie istotnych dla artykułu pojęć, wytłumaczenie różnicy między informatyzacją a komputeryzacją, a także wyjaśnienie idei zintegrowanego rozwoju.

Bardzo często, zwłaszcza w mediach nieprofesjonalnych, obserwować można niezrozumienie czy wręcz mylenie dwóch pojęć: informatyzacja i komputeryzacja. Warto zatem podkreślić, że przez informatyzację rozumie się „proces wprowadzania rozwiązań informatycznych, które wspomagają funkcjonowanie przedsiębiorstw lub instytucji. Stanowi ona ilościowe rozwinięcie procesu komputeryzacji o wymiar ludzko-organizacyjny wdrażanych rozwiązań, które cechuje zaawansowanie merytoryczne i technologiczne. Warunkiem efektywnego wdrożenia takich rozwiązań jest stosowanie sprawdzonych metodyk i traktowanie całego przedsięwzięcia w kategoriach złożonego przedsięwzięcia informatycznego, tzn. dysponującego opracowanym budżetem, harmonogramem oraz strukturami realizacyjnymi” [Adamczewski, 2008, s. 142].

Przez komputeryzację zaś rozumie się wprowadzanie komputerów do wybranych miejsc docelowych, którymi są instytucje, przedsiębiorstwa, placówki edukacyjne, urzędy itd., zastępowanie tradycyjnych, papierowych baz danych bazami informatycznymi z odpowiednimi systemami wyszukiwania i przechowywania danych, elektronicznymi formularzami, komunikacją opartą na systemie współpracy czy komunikatory internetowe itp.

¹ Adres korespondencyjny: al. mjr. Kopisto 2a, 35-310 Rzeszów, tel. +48 603 752 844, e-mail: maciej@maslowski.info

Zarówno informatyzacja, jak i komputeryzacja stanowią podstawowe procesy rozwojowe społeczeństwa Unii Europejskiej w ramach nowoczesnych form funkcjonowania i rządzenia, np. tzw. e-administracji.

Należy podkreślić, że informatyzacja jest procesem niezwykle dynamicznym. Dzieje się tak nie tylko z racji szybkiego, coraz łatwiejszego i tańszego dostępu do nowych wynalazków i technologii, ale poprzez szeroki dostęp do wiedzy. Na naszych oczach odbywa się przekształcanie społeczeństw przemysłowych w społeczeństwa informacyjne. Sama nazwa „społeczeństwo informacyjne” została wprowadzona w 1963 r. przez Tadao Umehao w artykule na temat ewolucyjnej teorii społeczeństwa opartego na informacji. Nazwą tą posługiwał się również Yonei Masuda na początku lat 70. w swojej pracy na temat przemian społecznych w powiązaniu z rozwojem sektora informacji i telekomunikacji [Masuda, 1983]. Już wtedy zauważono, że przyszły rozwój społeczeństwa będzie następował w oparciu o dobro niematerialne – o informację i wiedzę. Owocem teorii Tadao Umehao było rozpoczęcie budowy miasta Tsukuba, które stało się centrum naukowo-badawczym Japonii. „Miasto naukowe Tsukuba” zostało wybudowane na wyspie Honsiu. Mieszczą się tam dwa uniwersytety, wiele instytutów naukowo-badawczych i laboratoriów, a także firm stosujących wysokie technologie. Odbyła się tam Światowa Wystawa EXPO 1985.

Jak zdefiniować społeczeństwo informacyjne? J.S. Nowak [2005, s. 40 i n.] poddaje tę kwestię szczegółowej analizie, przedstawiając 22 definicje. Nie analizując szczegółowo każdej z nich, warto zatrzymać się nad określeniem zaproponowanym przez T. Gobana-Klasę i P. Sienkiewicza [1999]. „Społeczeństwo informacyjne to społeczeństwo, które nie tylko posiada rozwinięte środki przetwarzania informacji i komunikowania, lecz środki te są podstawą tworzenia dochodu narodowego i dostarczają źródła utrzymania większości społeczeństwa”.

Jak należy rozumieć termin „zintegrowany rozwój państwa”? Słowo „zintegrować” wg *Słownika języka polskiego* oznacza: połączyć, scalić, zjednoczyć, spoić. Taki właśnie powinien być rozwój Polski. Ta kohezja winna dotyczyć zarówno terenów miejskich, jak i wiejskich, obejmować wszystkie województwa z uwzględnieniem ich specyfiki. Rozwój taki musi uwzględniać także czynniki zewnętrzne. Taką lekcję dał nam ostatni kryzys, którego doświadczył zglobalizowany świat. Winien on uwzględniać kompleksowo kwestię bezpieczeństwa państwa, tak pod względem obronności, jak i energetyki, żywności itd. Musi to być rozwój scalający polskie państwo i uwzględniający przyszłe pokolenia (niestety, coraz mniej liczne). Winien on zatem w pełni być zgodny z koncepcją rozwoju zrównoważonego, o którym mówi Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej 2 kwietnia 1997 r. (art. 5) [Dz.U. z 1997 r., nr 78, poz. 483 z późn. zm.] i który ustawa z 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska [Dz.U. z 2001 r., nr 62, poz. 627 z późn. zm.] definiuje następująco: „[jest to] taki rozwój społeczno-gospodarczy, w którym następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych, z zachowaniem równowagi przyrod-

niczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych, w celu zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb poszczególnych społeczności lub obywateli zarówno współczesnego pokolenia, jak i przyszłych pokoleń”.

Słuszne jest zatem stwierdzenie zawarte w opracowaniach strategicznych Ministerstwa Rozwoju Regionalnego [Zintegrowane podejście do rozwoju Regionalnego, 2013]: „Polityka rozwoju jest czymś więcej niż tylko setkami projektów modernizacyjnych, choćby każdy z nich miał prowadzić do rozwoju w wąskim fragmencie. To cały wachlarz działań państwa podejmowanych po to, by zapewnić zrównoważony rozwój kraju, spójność społeczno-gospodarczą, regionalną i przestrzenną, podnieść konkurencyjność gospodarki i stworzyć nowe miejsca pracy. Trzeba wyjść poza myślenie, spójną politykę rozwoju. Planowanie rozwoju w Polsce przeszło od doraźnego łatania dziur i zaspokajania podstawowych potrzeb, przez realizację polityki rozwoju polegającą na wydawaniu pieniędzy z dostępnych programów, aż do świadomej, kierowanej potrzebami i rezultatami dojrzałej polityki rozwoju”.

Naturalnie, wszystkie te założenia strategiczne – długo- czy średniookresowe muszą uwzględniać aspekty prawne funkcjonowania państwa i mieć stosowne zabezpieczenie finansowe: ze środków własnych oraz pomocowych (nade wszystko unijnych). Obecnie realizowany budżet nie bazuje na długofalowym planowaniu rozwoju. Jest głównie wynikiem zobowiązań gospodarczo-społecznych (wydatki sztywne), ale także partyjnych targów i nacisku różnych grup nacisków czy interesów. Brak jest wyraźnego i bezpośredniego powiązania między celami określonymi w dokumentach strategicznych, dotyczących rozwoju a wydatkami państwa.

W tym kontekście szeroko rozumiana informatyzacja staje się bardzo dobrym narzędziem służącym zintegrowanemu i zrównoważonemu rozwojowi. S. Luściński [Luciński (<http>)] stwierdza jednoznacznie: „Procesy informacyjne i związane z nimi systemy informatyczne mają kluczowe znaczenie dla zarządzania współczesnymi organizacjami. Efektywność zarządzania wyznaczają przede wszystkim możliwości systemu informatycznego w zakresie pozyskiwania, przetwarzania i przekazywania informacji. Złożoność, wieloaspektowość oraz koszty informatyzacji wymagają planowania rozwoju technologii informatycznych oraz oceny efektywności informatyzacji”.

POCZĄTKI ZINTEGROWANEGO ROZWOJU

Podejście do rozwoju zintegrowanego rozpoczęło się w latach powstawania polityki spójności w Europie. Sześć państw założycielskich podpisując Traktat Rzymski w 1957 roku, za swój cel uznało „wzmocnienie jedności swych gospodarek i zapewnienie ich harmonijnego rozwoju, poprzez zmniejszenie różnic

istniejących między poszczególnymi regionami oraz opóźnienia regionów mniej uprzywilejowanych” [Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską, 2010, s. 2]. Czynnikiem mającym wpływ na podjęcie tego właśnie celu była obawa, że słabiej rozwinięte regiony nie będą miały w dalszym ciągu możliwości skorzystania z integracji rynków.

Postępujące rozszerzenie Unii Europejskiej istotnie powiększyło regionalne różnice w całej Wspólnocie. Te dysproporcje między najbogatszymi i najuboższymi regionami utrzymują się do dziś, a trzy polskie województwa należą do grupy najbiedniejszych, jeśli za miarę zamożności uznać PKB *per capita*. Skalę tej rozpiętości w roku 2009 w odniesieniu do średniej unijnej ilustruje tabela 1.

Tabela 1. Skala rozpiętości PKB *per capita* w regionach Unii Europejskiej w 2009 roku

Dwadzieścia regionów o najwyższym PKB <i>per capita</i>			Dwadzieścia regionów o najniższym PKB <i>per capita</i>		
1	Inner London (UK)	332	1	Severozapaden (BG)	27
2	Luxemburg (LU)	266	2	Severentsentralen (BG)	29
3	Bruxelles – Cap/ (BE)	223	3	Nord-Est (RO)	29
4	Hamburg (DE)	188	4	Yuzhentsentralen (BG)	31
5	Bratislavsky kraj (SK)	178	5	Severiuztochen (BG)	36
6	Ile de France (FR)	177	6	Sud-VestOltenia (RO)	36
7	Praha (CZ)	175	7	Yugoiztochen (BG)	36
8	Stockholm (SE)	172	8	Sud-Est (RO)	38
9	Groningen (NL)	170	9	Eszak-Magyarország (HU)	40
10	Aland (FI)	166	10	Sud-Muntenia (RO)	40
11	Wien (AT)	161	11	Lubelskie (PL)	41
12	Oberbayern (DE)	160	12	Podkarpackie (PL)	42
13	Bremrn (DE)	160	13	Eszak-Aföld (HU)	42
14	NorthEastern Scotland (UK)	158	14	Del-Alföld (HU)	43
15	Darmstadt (DE)	158	15	Nort-Vest (RO)	43
16	Utrecht (NL)	157	16	Del-Dunantul (HU)	45
17	Noord-Holland (NL)	151	17	Podlaskie (PL)	45
18	Hovendstaden (DK)	149	18	Warmińsko-Mazurskie (PL)	45
19	Bolzano (IT)	148	19	Centru (RO)	46
20	Berkshire, Buckinghamshire & Oxfordshire (UK)	142	20	Świętokrzyskie (PL)	47

Źródło: opracowanie własne na podstawie: EUROSTAT NEWS RELEASE <http://epp.eurostat.ec.europa.eu> (dostęp: 14.01.2013 r.).

Spójność terytorialna oraz spójność społeczna i gospodarcza uznane są w тракacie z Lizbony jako fundamentalne cele Unii. Oznacza to potrzebę gruntownego rozważenia terytorialnego wpływu polityk Wspólnoty na realizację celów ujętych w założeniach strategii Europa 2020.

Zintegrowane podejście zakłada, że pomoc w rozwoju wymaga ścisłej harmonizacji polityki publicznej. Przykładowo, zarówno inwestycje infrastrukturalne, jak i społeczne (np. edukacyjne), które mają charakter innowacyjny mogą być przyczyną rzeczywistego rozwoju, a nie tylko skutkiem wydania pieniędzy. Jednakże tego rodzaju harmonizacja może realnie mieć miejsce wyłącznie na szczeblu regionalnym, gdyż w zależności od regionu, czynniki wzrostu znacznie się różnią. W efekcie polityka spójności opiera się przede wszystkim na zintegrowanym rozwoju regionalnym.

W przeciągu ostatnich lat europejska polityka spójności realizuje nowy model rozwoju gospodarczego na poziomie regionalnym. Ewoluowała ona od polityki, której nadrzędnym celem było „wynagradzanie” regionom ich słabej sytuacji ekonomicznej, do polityki, której celem jest poprawa wzrostu i konkurencyjności. W tym właśnie zakresie zintegrowane podejście może być niezmiernie istotne. Wybór bowiem tylko jednego obszaru polityki, na przykład transportu, nie spełni swojego zadania, jeżeli nie weźmie się pod uwagę polityki w zakresie spraw społecznych, ochrony środowiska czy spraw gospodarki przestrzennej.

Najnowsze badania dowodzą, że wzrost gospodarczy zależy przede wszystkim od efektywnego zarządzania zależnymi od siebie czynnikami wzrostu, nie zaś wyłącznie od dostępności zasobów.

W raporcie OECD z 2009 r. [*Polityka regionalna...*, 2010] dowiedziono, że postępy w infrastrukturze samoczynnie i automatycznie nie prowadzą do wyższego wzrostu. Dopiero po połączeniu ich zarówno z działaniami na innych polach, w zakresie edukacji oraz innowacyjności, ma miejsce faktyczny wzrost. Dobitnie pokazuje to przykład niedostosowanej do realiów liczby lotnisk w Hiszpanii. „Przykłady regionalnych portów lotniczych w Hiszpanii, które obsługują dzisiaj znikomą liczbę operacji lotniczych w skali roku, bądź co gorsza, od momentu uruchomienia nie obsługiwały żadnego ruchu lotniczego, wyraźnie pokazują, czym skutkować może takie podejście. Sfinansowana, głównie ze środków publicznych, infrastruktura lotniskowa pozostaje wciąż niewykorzystana, powiększając z dnia na dzień swoje zadłużenie, sięgające niekiedy kilkuset milionów euro. Budowane z myślą o rozwoju regionów porty lotnicze, stają się coraz bardziej symbolem marnotrawstwa pieniędzy (najczęściej publicznych) [Wasilewski, (<http>)]. Podobnie jest w przypadku nieracjonalnej koncentracji badań i rozwoju w jednym wybranym regionie lub obszarze. Nie zawsze powoduje to, że korzyści będą zauważalne tylko w obrębie określonego regionu. Nierzadko wyniki dla jednego regionu w konkretnym sektorze są związane z wynikami w innym. Oznacza to, że strategia gospodarczego i społecznego rozwoju regionalnego nie powinna być opracowywana w oderwaniu od okoliczności i sąsiedztwa.

Program Zintegrowanej Informatyzacji Państwa (PZIP) to priorytetowy dokument zawierający opis działań rządu zmierzających do zapewnienia społeczeństwu lepszej jakości elektronicznych usług publicznych. Zadaniem Progra-

mu jest utworzenie logicznego, spójnego i sprawnie funkcjonującego powszechnego systemu informacyjnego w Polsce, który będzie dostarczać e-usługi na poziomie zarówno krajowym, jak i europejskim przy odpowiednio wysokiej jakości i odpowiednio niskiej cenie. Program wprowadzi koordynację nowych i już istniejących systemów teleinformatycznych administracji publicznej, wyłączając jednocześnie powtarzające się funkcjonalności.

Dotychczas proces informatyzacji w Polsce cechował się rozwiązaniami, które były dostosowane dla poszczególnych sektorów administracji publicznej, nie zapewniając skutecznej interoperacyjności systemów. Miało to pejoratywny wpływ na realizację e-usług. Konieczne stało się więc wdrożenie nowego instrumentu planowania oraz koordynacji informatyzacji obejmującej podmioty publiczne. Jest nim, uchwalany przez Radę Ministrów, Program Zintegrowanej Informatyzacji Państwa.

PZIP wraz z Narodowym Planem Szerokopasmowym to dokumenty wykonawcze dla strategii rozwoju, zwanej również strategią Sprawne Państwo 2020 (SP2020). PZIP nawiązuje też częściowo do pozostałych strategii ponadsektorowych i odnosi się do zawartych w nich najistotniejszych priorytetów, celów oraz planów rozwojowych i działań innowacyjnych.

Program ten odgrywa również ważną rolę w wydatkowaniu i systematycznym kontrolowaniu środków na przedsięwzięcia i projekty współfinansowane przez Unię Europejską w perspektywie finansowej 2014–2020. Dokument ten jest ściśle związany z przygotowanym przez Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji(MAC) dokumentem strategicznym – *Policy Paper*, odnoszącym się do cyfrowego rozwoju Polski do roku 2020. Powstał on przy ścisłej współpracy z innymi resortami oraz instytucjami publicznymi, aktywnie uczestniczącymi w realizacji zadań przewidzianych w tymże Programie.

NOWE PODEJŚCIE DO INFORMATYZACJI PAŃSTWA – INFORMATYZACJA ZINTEGROWANA

Zadaniem informatyzacji państwa jest wspieranie budowy modelu państwa optimum 2.0 dokonywane poprzez tworzenie i rozwijanie usług administracji rządowej, samorządowej oraz publicznej, jak i poprzez kontrolowanie oraz wpływanie na lepszą ich jakość, przy uwzględnieniu pojawiających się nowych możliwości związanych z postępującym rozwojem technologii cyfrowych, a także powiększeniem się zasobów oraz treści cyfrowych.

Program informatyzacji ma za zadanie zapewnienie całemu społeczeństwu, w tym m.in. przedsiębiorcom, administracji, możliwości korzystania z praktycznych, bezpiecznych i łatwych w obsłudze, ogólnie dostępnych oraz technologicznie neutralnych narzędzi. Dla obywatela najistotniejszy jest komfort przy

załatwianiu różnorodnych urzędowych spraw, kwestii dotyczących ochrony zdrowia, płaceniem należności, rozwijaniem wiedzy, szukaniem pracy oraz zdobywaniem wiedzy. Elektroniczna obsługa w urzędach, powinna przyczynić się do oszczędności czasu klientów, znieść bądź radykalnie ograniczyć konieczność wizyt w urzędach. Załatwianie spraw poprzez wykorzystanie usług elektronicznych powinno być zapewnione niezależnie od czasu, miejsca oraz technologii używanej do korzystania z Internetu (oprogramowania, sprzętu).

Zintegrowana informatyzacja opiera się na następujących czterech filarach [Raport Państwo 2.0, 2012, s. 23]:

- efektywny i logiczny przepływ informacji, poprzez który administracja ułatwia człowiekowi spełnianie na rzecz państwa jego obowiązków, jak i pomaga mu w wypełnianiu jego aspiracji. Informatyzacja jest podporządkowana obiegowi informacji;
- koncentrowanie się na systemach w publicznej administracji oraz usługach, jakie ona dostarcza, nie zaś na informatycznych projektach. Właścicielem wszystkich procesów są organy publicznej władzy, działające przez urzędników realnie odpowiadających za kontakty z obywatelami;
- transparentność i skuteczność w gospodarowaniu publicznymi środkami. Rozwiązania mają zapewniać możliwie najlepszą relację efektów do włożonych nakładów;
- technologiczna neutralność, gwarantująca, że dostęp do dostaw i usług dla administracji wynika wyłącznie z potrzeb funkcjonalnych i nie jest ograniczany. Wybór rozwiązania gwarantuje szansę zmiany dostawcy informatycznych rozwiązań, jeżeli kooperacja z obecnym nie zapewnia spełnienia oczekiwań publicznej strony.

WYZWANIA ROZWOJOWE ORAZ CYWILIZACYJNE

Intensywny rozwój państwa i gospodarki, związany z polepszeniem jakości zarządzania administracją w Polsce, zależy od poniższych znaczących czynników mających powiązanie z cyfryzacją państwa i informatyzacją administracji, w następujących płaszczyznach [Raport Państwo 2.0, 2012, s. 28]:

- rejestrów publicznych (w tym zwłaszcza – referencyjnych) – ich uporządkowania, stworzenia dobrych warunków dla ich współpracy oraz wymiany danych i udostępnienia zawartych tam informacji;
- procedur – uproszczenia ich, zorientowania na użytkownika, zinformatyzoowania oraz korzyści, jakie otrzyma wskutek realizacji usługi publicznej;
- infrastruktury – zapewniania optymalnych nośników danych (w tym zwłaszcza: systemów zarządczych, systemów i technologii przetwarzania danych);
- informacji zarządczej – kreowanej w oparciu o wiarygodne przekrojowe dane, które stanowią bazę dla podejmowania decyzji z zakresu polityki publicznej.

W czasie intensywnych przemian gospodarczych, kulturowych oraz technologicznych, konieczna jest wyraźna filozofia i wprowadzenie nowych ram określających działania państwa. Dostęp do tego, co pojęte jest jako sprzyjające rozwojowi dobra publicznego powinno zapewnić państwo optimum.

Odnosi się do usług publicznych: prawa do zabezpieczeń na starość, edukacji, pomocy na rynku pracy oraz dostępności – również w przypadku, gdy jest to finansowane przez system składek – czyli powszechny system ochrony zdrowia.

Model państwa optimum zakłada że należy podejmować działania w celu współpracy z obywatelami, a nie tylko działać dla obywateli. Istotne jest tu także harmonijne współdziałanie ze wspólnotami lokalnymi oraz regionalnymi. Dokonać tego można, wypełniając trzy kluczowe zadania [*Raport Państwo 2.0*, 2012, s. 30]:

- udoskonalić usługi administracji publicznej – rządowej i samorządowej, poprzez skoncentrowanie się na użytkowniku/obywatelu, a także korzystaniu z możliwości, jakie zapewnia efektywna informatyzacja państwa;
- uzyskać efekt cyfrowej synergii projektów modernizujących administrację, które uwzględniają cyfrowy charakter zmian technologicznych i społeczny zmian organizacyjnych aspektów funkcjonowania współczesnego świata, które wynikają ze zmian instytucjonalnych i społecznych;
- realizować krótkoterminową, średnio- jak i długookresową perspektywę przy opracowywaniu obsługi procesów w administracji publicznej, gdzie ostatecznym beneficjentem powinien być zadowolony obywatel.

Technologie cyfrowe umożliwiają realizację zadań państwa w sposób bardziej wydajny, spersonalizowany i partycypacyjny. Rozwój cywilizacyjny oraz stały wzrost Internetu i technologii cyfrowych w społecznych stosunkach, wpływa na dynamiczną przemianę polskiego społeczeństwa. W tej sytuacji państwo oraz administracja powinny dotrzymać kroku obywatelom i skorzystać z możliwości związanych z cyfryzacją do efektywniejszego wykonywania zadań [por. Bielińska-Kuniszewska, 2010].

Cyfrowa teraźniejszość daje możliwość zmiany relacji na linii rząd – obywatel – samorząd – organizacje pozarządowe, w stronę głębszej współpracy, a w rezultacie transformację modelu działania państwa w stronę „otwartego rządu”, który będzie miał możliwość w szerszym zakresie współpracować z obywatelami w podejmowaniu decyzji, jak i korzystać z umiejętności i wiedzy społeczeństwa.

Najnowsze technologie umożliwiają łatwiejszy dostęp do informacji, zmieniając równocześnie teraźniejsze „analogowe” reguły jej działania. Lawinowy rozwój Internetu wpływa na zanikanie barier informacyjnych, językowych i geograficznych. Dzisiaj dostęp do nieograniczonej wiedzy zapewnia komputer z dostępem do Internetu. Bariera językowa została zniesiona, gdyż większość treści często jest tłumaczona automatycznie (choć jakość nie jest rewelacyjna). Żyjemy obecnie w gospodarce opartej na wiedzy, w której jest potrzeba nakreślenia nowego porządku, który sprzyja innowacyjności za sprawą tworzenia oraz korzystania z zasobów wiedzy.

W sposób szczególny związane to będzie z możliwością korzystania z zasobów, które finansowane są ze środków publicznych o wartości edukacyjnej albo gospodarczej, przy zapewnieniu właściwej ochrony własności intelektualnej.

Wpływie to na tworzenie nowych modeli biznesowych, aktywizowanie gospodarki jednocześnie z rozwojem nowatorskich e-usług, efektywniejszą możliwością edukacyjną oraz kreatywność obywateli.

Dostęp do informacji, które gromadzone są przez administrację jest zasobem, który należy efektywniej gospodarować. Są one prawdopodobnym źródłem ulepszenia sprawności zarządzania państwem. Podjęcie decyzji na bazie właściwie gospodarowanych oraz przetwarzanych i aktualnych, przekrojowych, obrazujących rzetelny stan – wiarygodnych danych – to fundament skutecznego zarządzania państwem jak również tworzenia polityki opartej na dowodach [por. Szostek, 2010].

Stwarza to konieczność stworzenia odpowiednich warunków i zagwarantowania stosowania standardów przy dzieleniu się zarządczą informacją oraz uporządkowania rejestrów publicznych. Ogół danych przetwarzany jest z utrzymaniem zasad bezpieczeństwa wraz z przestrzeganiem prywatności.

Informatyzacja oraz upraszanie publicznych usług stwarza potężny potencjał powiększenia efektywności oraz przyjacielskiego podejścia państwa do obywateli, co stanowić powinno także istotne zagadnienie dla zintegrowanego rozwoju.

Strategiczne wyzwanie stanowi nadążanie za technologicznym rozwojem tam, gdzie używanie systemów eksploatowanych i tworzonych i przez publiczną administrację dałoby ewidentne profity kosztowe i użytkowe. Nadążać za zmianami i potrzebami społecznymi niewątpliwie powinna administracja – oferując zbliżoną do jakości oferowanej komercyjnie i dostępności publicznych usług – tam gdzie zidentyfikowane są korzyści, a ekonomiczny rachunek uzasadnia podjęcie wysiłków oraz poniesienie nakładów związanych z realizacją.

Odnosi się to do odpowiedniego użycia nowej technologii w powiększaniu możliwości, jaki umożliwia cyfryzacja i informatyzacja zarazem w działaniu firm, powszednim życiu społeczeństwa i w funkcjonowaniu administracji – na zewnątrz i wewnątrz

Decydującym czynnikiem wpływającym na sprawność państwa, w świecie opartym o nowe technologie jest zdolność do szybkiego dostosowywania się do zmian, reakcje na nowe potrzeby i niebezpieczeństwa [Matusiak, 2011].

Natomiast sprawność państwa w istotnym stopniu oddziałuje na poprawę jakości życia obywateli oraz na konkurencyjność gospodarki.

Stojące wyzwania rozwojowe przed Polską związane są bardzo istotnie z trendami technologicznymi i społecznymi mającymi miejsce w Europie i na całym świecie.

Jedyną możliwą drogą do zdobycia przewagi konkurencyjnej przez europejskie kraje jest integrowanie, czyli stworzenie jednolitego cyfrowego rynku, któ-

rego państwo powinno być aktywnym i pełnoprawnym członkiem. Działanie to wpisuje się w schemat zintegrowanego rozwoju państwa.

Ważnym zadaniem jest sprecyzowanie wzoru uwierzytelniania w teleinformatycznych systemach, czego konsekwencją będzie uznawanie na równi podpisu odrębnego z elektronicznym [por. Matusiak, 2011].

Kolejne wyzwanie, związane z intensywnym rozwojem technologicznym, to optymalne, użycie potencjału obliczeniowej chmury, zastosowanie której przynieść może użytkownikom, również z obszaru administracji, jak i biznesu, dużo korzyści takich jak np. mobilny, wygodny dostęp do zasobów informacji, infrastruktury teleinformatycznej, aplikacji, a także doprowadzić do usprawnienia zarządzania oraz obniżyć potencjalne koszty utrzymania i tworzenia teleinformatycznych systemów.

Podejmowane przez rząd w tym zakresie decyzje, uwzględniały będą potrzebę spełniania wymogów bezpieczeństwa i ochrony wrażliwych danych, przy dotrzymaniu kierunku przyjmowanych unijnych rozwiązań, opracowywanych w ramach zarządzającego zespołu Komisji Europejskiej ds. europejskiego partnerstwa chmury obliczeniowej (*Steering Board of the European Cloud Partnership*), w którym swojego przedstawiciela ma Polska [*Raport IDABC European Government Services*, 2009, s. 48].

W bliskiej przyszłości technologie, które stanowią infrastrukturę podstawową cyfrowego społeczeństwa będą bardziej powszechne. Oferowane konsumenckie usługi dostępne będą „wszędzie” i „zawsze”, również przez mobilne urządzenia, umożliwiając w dodatku swobodne wykorzystywanie dostępnych treści oraz oferowanie własnych. Przypuszcza się, że do sieci z czasem włączone zostaną również liczne „inteligentne” przedmioty i urządzenia, tworząc tak zwany internet rzeczy. To pozwoli na ich zdalną kontrolę, monitorowanie i lokalizowanie, co się przyczyni do polepszenia w różnych dziedzinach jakości życia. Zastosowania przykładowe dotyczą ułatwienia życia seniorów, służby zdrowia, transportu, energetyki, powtórnego wykorzystania surowców i produktów oraz ochrony środowiska [Matusiak, 2011].

Z Internetu, który w przeciągu ostatnich lat szczególnie dynamicznie się rozwija, obecnie korzysta ok. 2,5 mld osób, co stanowi 35% mieszkańców planety. W myśl prognoz Deloitte w 2020 r. liczba użytkowników Internetu wzrośnie w Polsce od ok. 11 mln do ok. 18–27 mln (w zależności od przyjętego scenariusza) [*Wpływ przyspieszonego rozwoju...*, 2012].

Istotnym segmentem użytkowników sieci są osoby, które z siecią łączą się przy pomocy przenośnych urządzeń. Według przewidywań w 2013 r. na świecie ich liczba będzie wyższa niż tych, którzy korzystają ze stacjonarnych komputerów [Stanley, 2010, s.149].

Rynek polski podąża w zgodzie z tym trendem. W czasach kiedy 90% ziemskiej populacji zamieszkuje w zasięgu komórkowej telefonii [*The World in*

2011, 2011] informatyzacja przerodziła się w proces, który na życie każdego człowieka ma coraz większy wpływ. W skali globalnej, jak też i w Polsce następował będzie zauważalny wzrost sprzedaży mobilnych urządzeń – smartfonów i tabletów – które sprzyjają używaniu cyfrowych treści. Pod kątem liczby użytkowników komórkowych telefonów Polska plasuje się obecnie na poziomie średnim UE. Wraz z końcem 2011 r. konsumenci polscy mieli w posiadaniu 50,1 mln aktywnych kart SIM, oznacza to zainteresowanie usługą na poziomie 131,6% [UKE, 2012].

Jak wynika z danych uzyskanych w 2012 [*The Connected World...*, 2012], w ciągu trzech najbliższych lat w krajach grupy G-20 wartość internetowej gospodarki się podwoi. Teraz już stanowi ona 4,1% PKB tej grupy państw. Tylko w samej UE jest to trochę mniej, tzn. 3,8% PKB. Raport „Polska Internetowa” prognozuje, że internetowa gospodarka w Polsce rośnie będzie w skali 14% rocznie, więc kilkakrotnie szybciej aniżeli PKB i w 2015 r. dojdzie do wartości ponad 4% PKB. Wpływ na taki stan rzeczy miało będzie coraz większe używanie Internetu w codziennym życiu, wsparte pojętą szeroko edukacją w ramach doskonalenia kompetencji cyfrowych i informatycznych – we wszystkich wiekowych grupach ogółu społeczeństwa – niezależnie od miejsca zatrudnienia oraz wykonywanej pracy.

PODSUMOWANIE

Aby można było mówić o zintegrowanym rozwoju administracji państwowej na wszystkich płaszczyznach niezbędne jest skuteczne działanie związane z informatyzacją poszczególnych placówek administracyjnych oraz służby zdrowia. Obecnie, niestety, tylko nieliczne usługi elektroniczne dostarczane dzięki współpracy różnych resortów są obsługiwane w sposób satysfakcjonujący. Istniejące dziś środowisko systemów teleinformatycznych administracji państwowej w większości było budowane w wyniku działań prowadzonych przez poszczególne resorty w separacji, tylko w niewielkim stopniu koordynowane centralnie. Zdiagnozowana „silosowość” i fragmentaryczność rozwiązań oraz często nieefektywne zarządzanie projektami, przełożyły się na częsty brak synergii pomiędzy działaniami podejmowanymi w różnych sektorach czy resortach. Stąd częsty brak kompleksowego, zintegrowanego podejścia do obsługi procesów horyzontalnych, owocujący brakiem spójności lub interoperacyjności stworzonych dotychczas systemów, baz danych czy rejestrów publicznych.

Dostarczenie i zbudowanie zestawu podstawowego elektronicznych usług, które zapewniają obsługę obywateli (w tym również przedsiębiorców) i administracji wymaga sprawnej współpracy różnych resortów. Niezbędne są działania, pozwalające zbudować optymalny, spójny oraz zapewniający pełny zakres usług informacyjny system państwa najpóźniej do 2020 roku. Zrealizowanie tego celu

wymaga od wszystkich resortów aktywnego uczestnictwa. Zakres dostępnych usług będzie rozszerzany systematycznie w latach kolejnych, aby osiągnąć w roku 2020 wymagane przez Europejską Komisję nasycenie, mierzone ilościowymi wskaźnikami [*Raport Państwo 2.0*, 2012, s. 57].

Na obecną chwilę więcej niż połowa urzędów administracji rządowej i państwowej posiada plan w zakresie teleinformatycznego rozwoju. W przypadku urzędów samorządowej administracji wskaźnik ten jest wyraźnie niższy i wynosi 8%. Dla 73% urzędów samorządowej administracji największą przeszkodą na drodze do cyfryzacji jest niski budżet na zadania z nią związane. Z kolei dla 72% urzędów rządowej administracji problemem największym jest zbyt mała liczba osób do informatycznej obsługi wobec potrzeb [*Raport Państwo 2.0*, 2012, s. 60].

Do tworzenia państwa bardziej przyjaznego ludziom nie wystarczy technologia – są też potrzebni urzędnicy o wystarczających informatycznych kompetencjach, umiejętnie korzystający z tej technologii. Podnoszenie cyfrowych kompetencji będzie jednym z najistotniejszych działań wspierających jakość kadr oraz rozwój w administracji. Czynniki te są niezbędne do wytworzenia się atmosfery w pełni zintegrowanego rozwoju, który ułatwi obywatelom kontakt z administracją państwową oraz opiekę medyczną.

Do pełnego zrealizowania tych zamierzeń niezbędna jest informatyczna edukacja społeczeństwa na różnym poziomie wiekowym i merytorycznym. Wszyscy muszą mieć świadomość tego, że „wchodzimy w erę, w której informacja staje się dobrem użyteczności publicznej. Będziemy od niej zależni tak samo, jak od wody czy elektryczności. W tych nowych czasach obywatele będą chcieli gwarancji dostępu do zasobów informacji w Internecie podobnie, jak wiedzą, że nie zabraknie im wody pitnej czy prądu” [Nowak, 2005, s. 40].

Bardzo ważną kwestią jest także to, ażeby informatyzacja organów administracji państwowej była jednolita i powszechna, szczególnie znaczenie ma też zrównanie elektronicznej formy dokumentu z papierową. Mają to zapewnić zmiany, które zostały wprowadzone 10 stycznia 2014 roku.

Spopularyzowanie platformy ePUAP ma być możliwe dzięki dużej ilości oferowanych przez nią usług, wiąże się to z rewizją spraw, które mają być dzięki niej załatwiane oraz dostosowane do odpowiednich form wzorów i formularzy ich obsługi, tak by były łatwe w obsłudze zarówno dla klientów, jak i osób je obsługujących. Wszelkie działania podejmowane w celu ulepszenia platformy ePUAP mają na celu zwiększenie odsetka osób, które w taki sposób załatwiają swoje sprawy, a także zacieśnienie współpracy pomiędzy różnymi organami administracji państwowej i ograniczenie do minimum tradycyjnej korespondencji urzędowej, a zastąpienie jej elektroniczną skrzynką podawczą.

Na koniec trzeba zwrócić uwagę na potencjalne zagrożenie powszechną inwigilacją, dokonywaną wobec obywateli. Może więc warto wprowadzić stosow-

ne zabezpieczenia systemowe chroniące ludzi przed wścibstwem władz czy agresją cyberprzestępców lub piratów. Należy zatem wrócić do koncepcji ogólnoeuropejskiej (najlepiej światowej) Karty Praw i Obowiązków Obywateli Społeczeństwa Informacyjnego.

BIBLIOGRAFIA

- Adamczewski P., 2008, *Słownik informatyczny*, Wyd. Helion, Helkom, Warszawa–Gliwice.
- Bielińska-Kuniszewska K., Meszczyński M., Orłowski J. (red.), 2010, *Ustawa o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne*, Wrocław.
- Goban-Klas T., Sienkiewicz P., 1999, *Społeczeństwo informacyjne: Szanse, zagrożenia, wyzwania*, Wyd. Fundacji Postępu Telekomunikacji, Kraków.
- IDABC European eGovernment Services, 2009, *Study on Mutual Recognition of eSignatures: update of Country Profiles*, Analysis & assessment report.
- Konstytucja RP z 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. z 1997 r., nr 78, poz. 483 z późn. zm.).
- Masuda Y., 1983, *The information society as post-industrial society*, World Future Society, Washington.
- Matusiak J., 2011, *E-administracja w Polsce i na świecie – analiza porównawcza uregulowań prawnych* (cz. II), Kwartalnik „Człowiek i Dokumenty”, nr 3/2011.
- Matusiak J., 2011, *Administracja elektroniczna w Polsce i na świecie – analiza porównawcza uregulowań prawnych* (cz. I), Kwartalnik „Człowiek i Dokumenty”, nr 2/2011.
- Nowak J.S., 2005, *Społeczeństwo informacyjne*, PTI – Oddział Górnośląski, Katowice.
- Raport „Państwo 2.0”. *Nowy start dla e-administracji*, 2012, Boni M. (red.), Warszawa.
- Stanley M., 2010, *Internet trends*, www.slideshare.net/malaparte/morgan-stanley-internet-trends-mary-meeker-20100412 [cyt. za:] *Pricing Of Public Sector Information Study: Apps market snapshot, European Commission Information Society and Media Directorate-General*, October 2011.
- Szostek D., 2010, *Zmiany w kodeksie postępowania administracyjnego w aspekcie e-administracji*, Kwartalnik Naukowy „Prawo Mediów Elektronicznych”, nr 1/2010.
- The Connected World. The Internet Economy in the G-20: The \$4.2 Trillion Growth Opportunity*, 2012, Boston Consulting Group.
- The World in 2011: ITC Facts and Figures*, 2011, International Telecommunications Unions (ITU), Geneva.
- Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską, 2010, *Polityka regionalna – zintegrowane podejście, szeroka perspektywa*, Unia Europejska.
- UKE, 2012, *Rynek usług telekomunikacyjnych w 2011 roku*,
- Ustawa z 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz.U. z 2001 r., nr 62, poz. 627 z późn. zm.).
- Wasilewski M., *Osierocone porty lotnicze w Hiszpanii jako przykład niepokojącego zjawiska nadpodaży lotnisk komunikacyjnych*, www.prtl.pl/porty_lotnicze_artykuly/10250 (dostęp: 2.10.2012 r.).

Wpływ przyspieszonego rozwoju szerokopasmowego dostępu do Internetu na polską gospodarkę, 2012, Deloitte.
Zintegrowane podejście do rozwoju regionalnego, 2013, Wyd. MRR, Warszawa.

Streszczenie

Niniejsze opracowanie omawia kwestię informatyzacji jako wyznacznika zrównoważonego rozwoju państwa. Jak wynika z tekstu, program informatyzacji ma za zadanie zapewnienie całemu społeczeństwu, w tym m.in. przedsiębiorcom, administracji, możliwości korzystania z praktycznych, bezpiecznych i łatwych w obsłudze, ogólnie dostępnych oraz technologicznie neutralnych narzędzi, co niezbędne jest do zapewnienia zintegrowanego rozwoju państwa. Z kolei rozwój ten swoją genezę ma w polityce spójności – ważne jest, aby słabiej rozwinięte regiony miały wyrównane szanse rozwojowe. W artykule omówione zostały także wyzwania, jakie wiążą się z intensywnym rozwojem państwa i gospodarki, co pociąga za sobą także rozwój administracji. Jak wynika z artykułu, technologie cyfrowe umożliwiają realizację zadań państwa w sposób bardziej wydajny, spersonalizowany i partycypacyjny. Rozwój cywilizacyjny oraz stały wzrost Internetu i technologii cyfrowych w społecznych stosunkach, wpływa na dynamiczną przemianę polskiego społeczeństwa. W tej sytuacji państwo oraz administracja powinny dotrzymać kroku obywatelom i skorzystać z możliwości związanych z cyfryzacją do efektywniejszego wykonywania zadań. Ważnym aspektem omówionym w artykule jest także konieczność odpowiedniego dostosowania poziomu wiedzy ludzi, którzy obsługiwać będą zinformatywowane usługi. Na koniec należy zastanowić się nad zagrożeniami, które mogą płynąć z wciąż powiększającej się ingerencji systemów informatycznych w nasze życie. Może to wiązać się ze wzmożoną inwigilacją, która dokonywana jest względem, często nieświadomych obywateli.

Słowa kluczowe: informatyzacja, zintegrowany rozwój, ePUAP, cyfryzacja

Informatization as a Determinant of the Integrated Development of the State

Summary

This study discusses the issues of the informatization as an indicator of sustainable development of the state. As it is clearly presented from the text: the computerization program is designed to ensure that the society, including businesses, government, the use of practical, safe and easy to use, generally available and technologically neutral tool, which is necessary to ensure the integrated development of the state. In turn, this development has its origins in the cohesion policy - it is important that less developed regions have equal chances of development. The article also discusses the challenges associated with the rapid development of the state and the economy, which entails the development of the administration. As it is clear from the article digital technology enables realization of the state's tasks in a more efficient, personalized and participatory way. The development of civilization and the steady increase of the Internet and digital technologies in social relationships affect the dynamic transformation of Polish society. In this situation, the state and the government should keep pace with citizens and take advantage of the opportunities offered by digitization to perform tasks efficiently. There is also the need to adjust the level of knowledge of people who will operate the computerized service. Finally, the article analyses the risks that could arise from the ever-growing interference systems in our lives. This may be associated with increased surveillance, which is made with respect to often uninformed citizens.

Keywords: informatization, integrated development, ePUAP, digitization

JEL: O320, O300, O350